

Håndbogen til grønne elevudvalg

Til dig, der vil støtte og starte flere bæredygtige elevinitiativer!

Efterskolerne, november 2022

Denne håndbog er produceret i forbindelse med Efterskolernes projekt Fælles Forandring og i samarbejde med Tuborgfondet.

Tak til alle som har bidraget med cases, input, materialer, sparring, tekst og billeder.

Fotokreditering:

Trine Bukh: ovenstående billede og billede på side 14

Resten af billeder er fra private samt Fælles Forandring

Grafik og illustrationer er udarbejdet af Fælles Forandring med hjælp fra e-Types og Barkas.

Håndbogen er trykt i samarbejde med GraphicUnit.

Eventuelle spørgsmål kan sendes til info@efterskolerne.dk.

Indholdsfortegnelse

Læsevejledning	2
How to arbejdsark	3
Udvalget – kom godt fra start	4
1. Arbejdsark: Udvalget	5
Elevcase: Ida og Astrids gode råd.....	6
Projektpilen – få overblik og kom i mål	7-8
2. Arbejdsark: Projektpilen.....	9-10
Ideer til aktiviteter	
Idéer der skaber debat.....	11
Idéer til bæredygtige tiltag.....	12
Idéer til kreative aktiviteter.....	13
Elevcase: Pelle og netmediet baulandet.dk.....	14
Arrangementshjulet – design et fedt event!.....	15
3. Arbejdsark: Arrangementshjulet.....	16-17
Talen – kom ud med dit budskab!	18
4. Arbejdsark: Talen – alle kan blive gode talere!	19
Elevcase: Katrine, Frida og Tannes 23 aktiviteter til "Biodiversitet på din efterskole".....	20
Megafonen – spred ordet!.....	21
5. Arbejdsark: Megafonen.....	22
Grib Fælles Forandrings materialer	23
Hvad så herfra?	24
Plakat: Din bæredygtige efterskole.....	25

Formål

Håndbogens formål er at inspirere flere til at skabe meningsfulde bæredygtige elevudvalg på landets efterskoler.

På næste side finder du læsevejledningen med vejen til både arbejdsark og gode ideer til aktiviteter.

Læsevejledning

Kære lærer på en af Danmarks skønne efterskoler. Denne håndbog er til dig, der gerne vil hjælpe dine elever og din efterskole i en grønnere og mere bæredygtig retning! Der er mange skridt på vejen, og et af dem kan med fordel være et grønt elevudvalg. Det grønne elevudvalg tager udgangspunkt i elevernes egne drømme og ønsker til en mere bæredygtig skole og verden. Tanken med denne håndbog er, at du som lærer får fem arbejdsark og en masse inspiration til at bakke op om elevernes grønne idéer. Det vil forhåbentlig gøre elevernes aktiviteter mere succesfulde og mindske, at de står alene med ansvaret, misser noget eller ikke gennemfører. Håndbogen vil klæde jer på til at stå sammen om en fælles opgave og en fælles fremtid.

Håndbogen er blevet til i forlængelse af Efterskolernes projekt Fælles Forandring og dets arbejde med at få bæredygtighed og verdensmål tættere på efterskoleeleverne. Fælles Forandring kører fra 2019-2022 og er støtte af Tuborgfondet. Håndbogen samler meningsfulde idéer og værktøjer, så alle efterskoler i fremtiden kan skabe grønne elevudvalg. Det kan desuden være meningsfuldt for et udvalg at støtte sig til plakaten "Din bæredygtige efterskole", som I også kan finde på sidste side.

Alle efterskoler er forskellige, og derfor består håndbogen også af en række forskellige arbejdsark og idéer. Der vil være noget brugbart for jer, der er helt nye i arbejdet med denne dagsorden, og jer som har prøvet lignende før - brug det, som giver bedst mening hos jer. De udvalgte redskaber kan bruges i flere kontekster og kan tænkes som en mini-projektuddannelse for jeres elever.

Hvor mange I skal være i udvalget, hvor ofte I skal mødes, og hvad I helt præcist vil opnå gennem udvalget, er op til jer - men håndbogen kan forhåbentligt hjælpe jer godt i gang og i mål og bidrage til, at arbejdet er elevbåret og succesfuldt.

Du kender dine elever bedst og har formentlig en fornemmelse af, hvor meget støtte og deltagelse de har gavn af fra dig som kontaktlærer til udvalget. Hjælp dem gerne med at forventningsafstemme og sæt rammerne fra start. Nogle elever ville kunne nå langt blot ved at få denne guide i hånden, og andre får den bedste oplevelse, hvis du som lærer er med til samtlige møder og griber noget rugbrødsarbejde.

Så er vi klar - her fra er håndbogen og udvalget jeres!
God grøn arbejdslyst!

Læs mere om projektet
Fælles Forandring på
faellesforandring.dk

How to arbejdsark

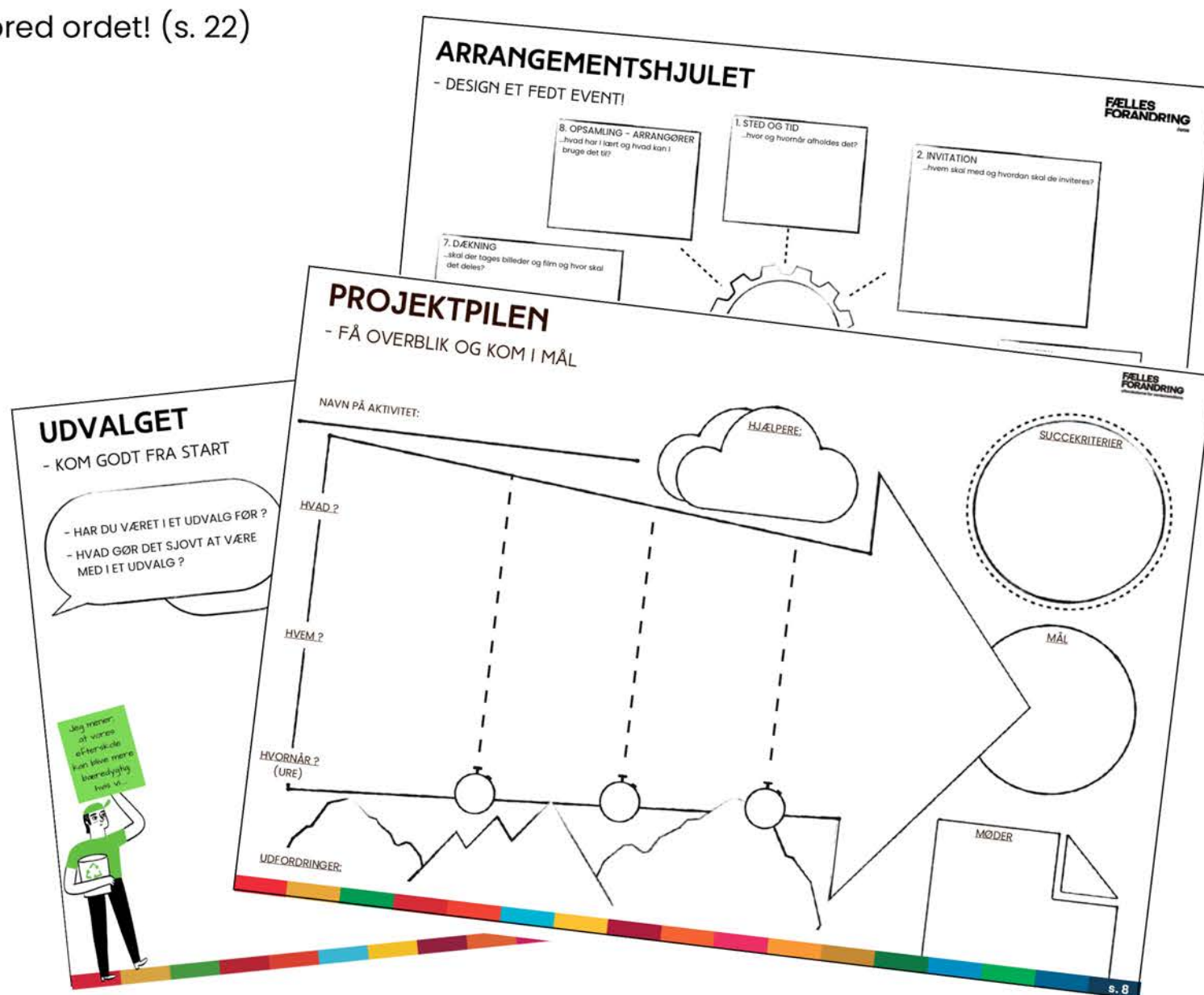
Håndbogen er særligt bygget op om arbejdsark. Tanken er, at arkene printes i A3, og at du som lærer kan introducere dem til møder i udvalget og gøre jeres arbejde mere visuelt og struktureret. Arkene gør det nemmere for alle elever at deltage og få ejerskab over de fælles projekter og opgaver. Så tag endelig en stak tuscher og måske nogle post its med, så alle kan skrive, tegne og få arbejdet og ansvaret i hænderne!

Forud for hvert ark, der kan printes og bruges sammen med eleverne, er der en kort introduktion og forklaring til dig som lærer. På den måde vil du være klædt på til at guide eleverne gennem arbejdsarket. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er én korrekt måde at udfylde arkene, brug dem som de giver bedst mening for jer.

På hvert introducerende ark vil du i taleboblernerne finde tips til arbejdsarket og yderligere inspiration, som du kan vælge at dele med dine elever.

Arbejdsarkene har følgende overskrifter:

- Udvalget - kom godt fra start! (s. 5)
- Projektpilen - få overblik og kom i mål! (s. 9)
- Arrangementshjulet - design et fedt event! (s. 16)
- Talen - kom ud med dit budskab! (s. 19)
- Megafonen - spred ordet! (s. 22)

1. Udvalget

- kom godt fra start

Det gode grønne udvalg når helt sikkert langt, hvis det er nemt at hoppe med og komme godt fra start. Derfor lægger det første arbejdsark op til dialog, forventningsafstemning og fælles brainstorm, så udvalget kan få en fælles retning og få alle på banen. Arket gør det nemt at følge med, tage del i arbejdet og huske, hvad der blev lavet sidst, når I mødes næste gang.

Overblik og gode idéer

Det kan være en god idé at tage plakaten "Din bæredygtige efterskole" med på første møde (se sidste side). Den kan give et overblik over efterskolen som bæredygtigt minisamfund, og måske kan den igangsætte gode idéer til, hvilke områder udvalget har lyst til at arbejde med.

Hvis I har tid og lyst, kan I også starte med at tage på Fælles Forandrings "Bæredygtig Podcastvandring". Den interaktive podcast handler om efterskolen som et bæredygtigt og eksperimenterende minisamfund, og den vil både give jer gode idéer og et fælles udgangspunkt til jeres første møde!

Sådan bruger du arket "Udvalget"

- Print arket i A3 og sørg for tusher og post its
- Start med en forventningsafstemning med hjælp fra spørgsmålene i venstre hjørne
- Brainstorm over, hvad I vil lave af aktiviteter i jeres udvalg. Start evt. hver for sig og saml ideerne
- Afslut mødet med at udvælge jeres første aktivitet eller projekt, I vil arbejde videre med, og skriv det i boksen nederst til højre. Ideen skal I tage med videre til "Projektpilen".

Tips

- Gør møderne hyggelige og til noget lidt særligt
- Få alle i tale ved fx. indledende og afsluttende runder eller brug af post its
- Få første projekt i kalenderen ret snart, så arbejdet bliver konkret og meningsfuldt!

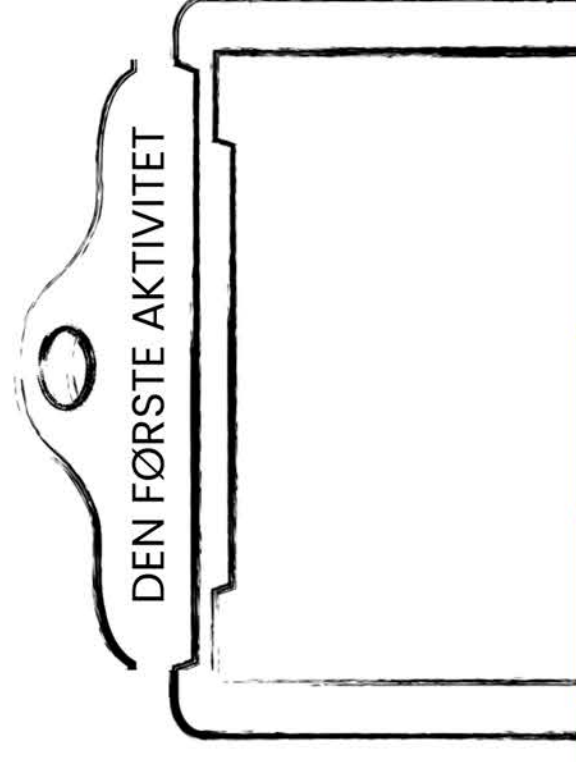
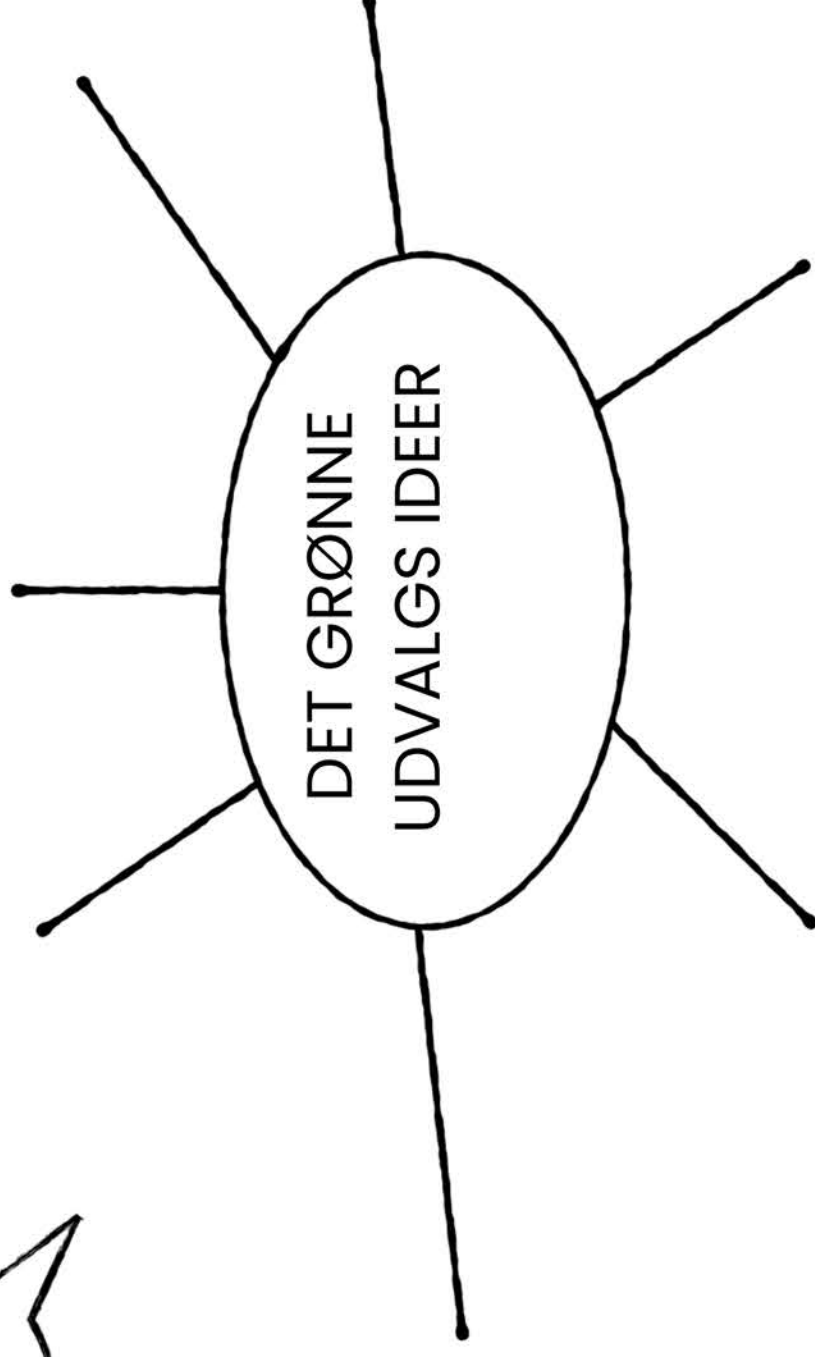
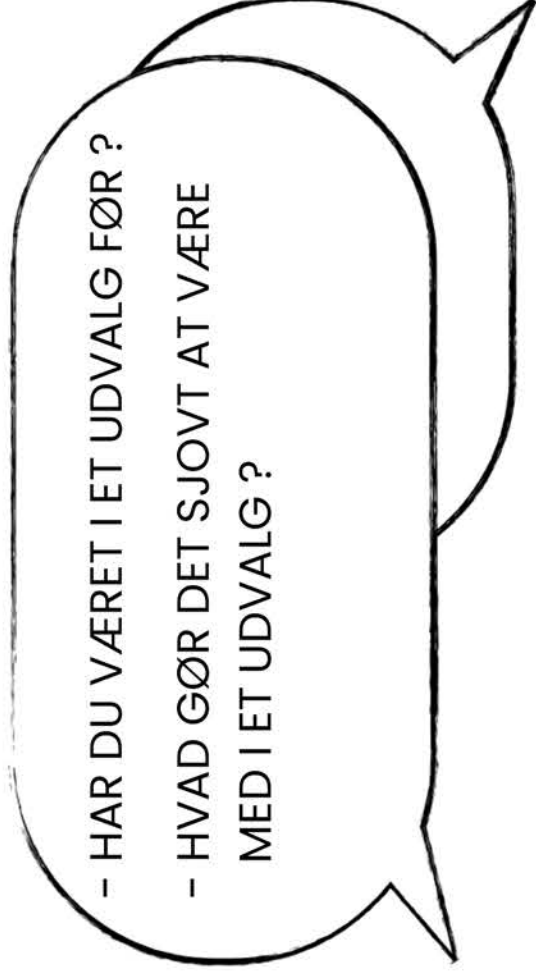
Inspiration

Scan og lyt podcasten
"Bæredygtig podcastvandring"

UDVALGET

- KOM GODT FRA START

"En efterskole er et minisamfund og et ideelt sted at prøve nogle aktiviteter af, som man måske kan lave i større skala i det virkelige samfund.

På Askov samlede vi 84 kilo skrald omkring skolen med inspiration fra Skralde-forandring"

Ida og Astrid, elever på Askov Efterskole 21/22

Scan og mød
Ida og Astrid på film

2. Projektpilen - få overblik og kom i mål!

Projektpilen er virkelig et nyttigt værktøj til projektledelse, som eleverne kan få stor gavn af – også uden for det grønne udvalg. Pilen gør et projekt eller arrangement konkret, gennemtænkt og fordeler ansvar ud på alle i udvalget. Projektpilen indeholder forskellige elementer, der alle giver overblik og kvalificere jeres projekt. Arket består af flere elementer, I sammen skal udfylde – alle dele står forklaret herunder. Du kan også se et eksempel på en udfyldt pil på side 10 her i håndbogen.

Sådan bruger du arbejdsarket "Projektpilen"

Print arket i A3. Projektpilen fungerer klart bedst, når den udfyldes med post its. Så kan I nemt rykke opgaverne og de ansvarlige rundt, og pilen kan på den måde følge jeres egentlige proces og ikke bare ende i skuffen langt fra virkeligheden. Herunder er hver del af pilen forklaret!

Navn på aktivitet

Skriv navnet på jeres aktivitet i toppen af arket

Mål

Pilen fungerer som en tidslinje, der ender i et konkret mål, som jeres arbejde kulminerer i – skriv jeres mål for enden af pilen! Målet kan være alt fra 'En fantastisk festival for hele efterskolen' eller 'Madspilds-Barometeret sættes igang!'. Det kan altså både være et konkret arrangement, et initiativ, en kampagne eller noget helt fjerde.

Succeskriterier

Tal om hvad der gør jeres projekt til en succes. Når I er enige om succeskriterierne, kan I nemmere arbejde i den samme retning og prioritere det vigtigste.

Hjælpere

Et projekt bliver allerbedst, når man er god til at bede om hjælp og tænke ud af boksen. På selve pilen har I overblik over, hvem i udvalget, der er ansvarlige for hvad – skyen med hjælpere er folk uden for gruppen, som kan hjælpe jer godt i mål! Det kan både være ansatte på skolen, politikere, forældre, lokale erhvervsdrivende, journalister – I ved bedst, hvem der kan hjælpe jer!

Udfordringer

Alle projekter vil møde udfordringer, der kan gøre det svært at nå jeres mål eller succeskriterier. Men hvis I allerede nu kan forestille jer de udfordringer, kan I nemmere løse dem eller ændre jeres plan en smule. Derfor skal bjergene i bunden af arket fyldes ud med mulige udfordringer!

...beskrivelsen af projektpilen, fortsætter på næste side

2. Projektpilen - få overblik og kom i mål!

Hvad? Hvem? Hvornår?

Nu skal I udfylde selve pilen. Start med at brainstorme på de konkrete opgaver, der skal løses for at nå jeres mål - skriv én opgave per post it! Måske kan nogle af udfordringerne i bjergene imødekommes her?

Placér derefter de forskellige opgaver i kronologisk rækkefølge på pilen ud for 'Hvad?'. Nedenunder opgaven - ud for 'Hvem?' - skriver I navnet/navnene på dem i gruppen, der er ansvarlige for opgaven. Nederst på pilen er der små ure/kalendre - der skriver I, hvornår opgaven skal udføres. Overvej om opgaverne stadig er placeret i den rigtige rækkefølge ift, hvornår de skal udføres.

Mødetid og sted

Nederst i højre hjørne er der plads til, at I kan skrive, hvornår og hvor I skal mødes igen. Det er vigtigt at slutte alle møder af med at aftale klart, hvornår I ses igen, og hvad der skal gøres før. Det er også vigtigt at aftale, hvordan I kommunikerer sammen mellem møderne.

Husk at overveje, om og hvornår I har brug for et møde med fx. forstanderen, andre ansatte eller nogen uden for skolen, det kræver ofte at I spørger dem i god tid!

Tips

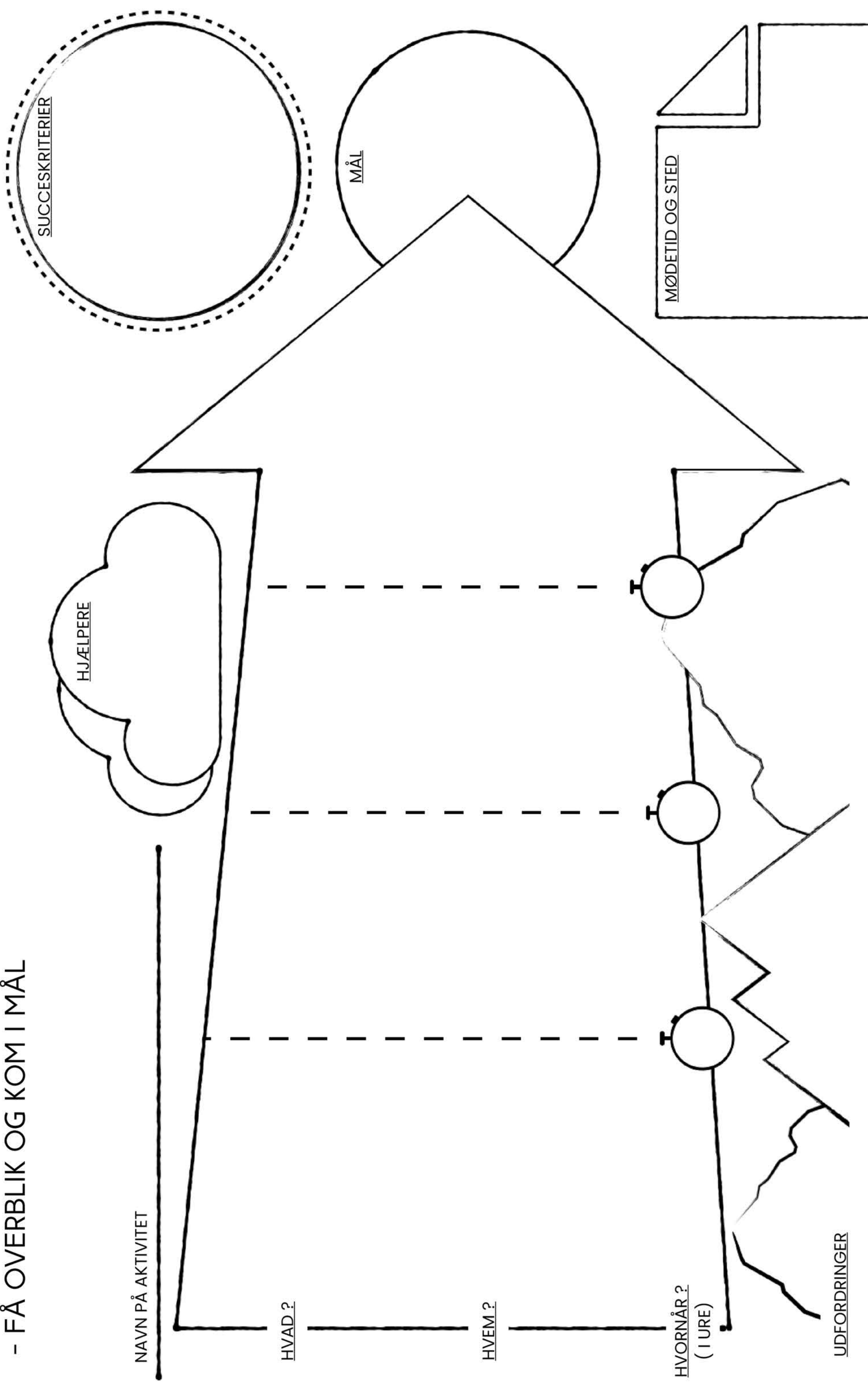
- Vælg én idé / projekt / aktivitet!
- Start evt. med succeskriterierne og udfyld pilen bagfra. Så har I allerede en plan.
- Brug post its og skriv navne på alle opgaver
- Få eleverne til selv, eller sammen med dig, at tale med køkken, pedeller, forstander eller andre relevante hjælpere!

Inspiration

På side 10 er et eksempel på en udfyldt pil til aktiviteten "Bæredygtighed og monopolet"

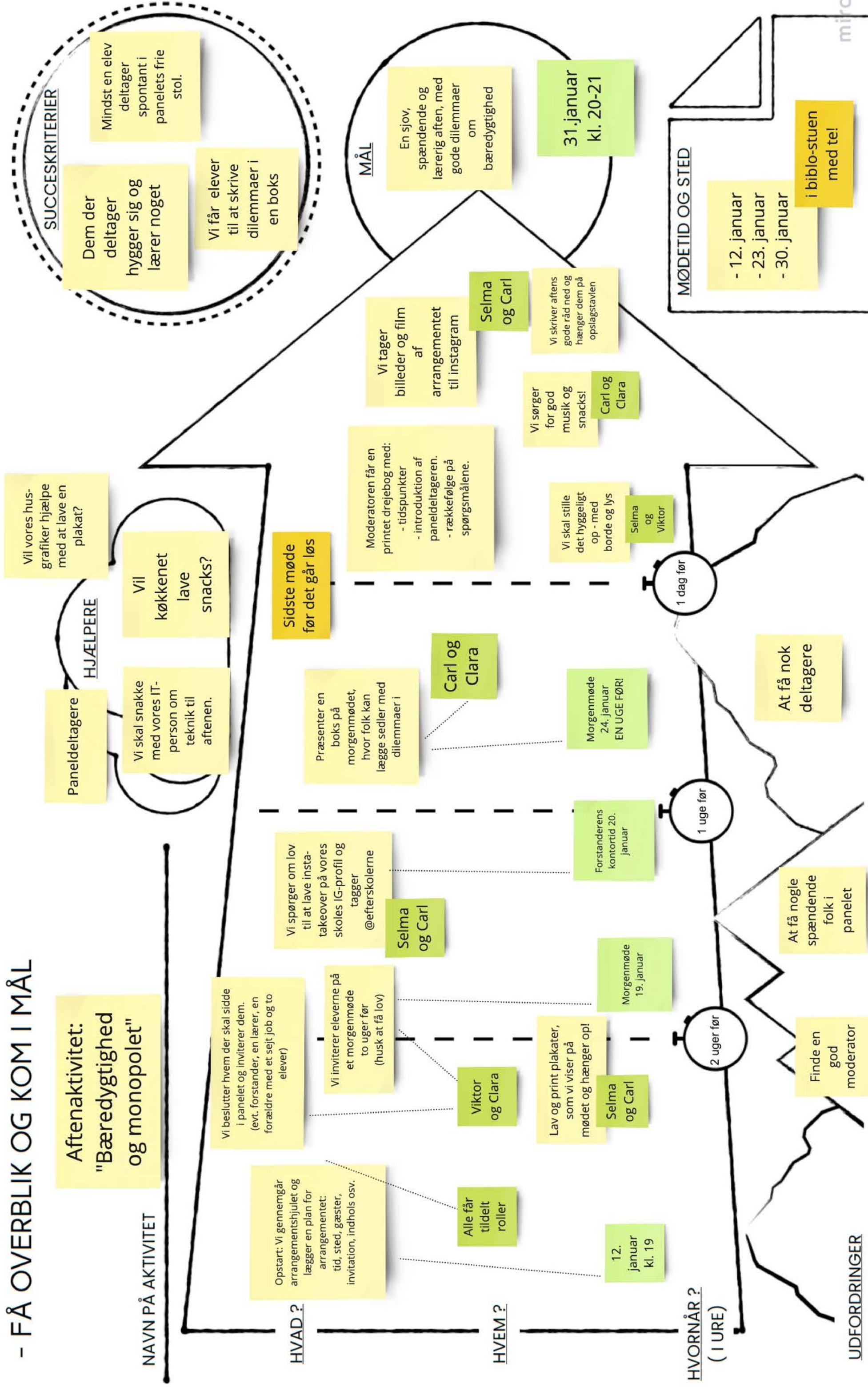
PROJEKTPILEN

- FÅ OVERBLIK OG KOM I MÅL

PROJEKTPILEN

- FÅ OVERBLIK OG KOM I MÅL

Idéer der skaber debat

Samtalesalon

Med en samtalesalon kan I skabe en ramme om et bestemt tema eller problemstilling. I kan eksempelvis lave en samtalemenu og lægge dem på pyntede cafeborde. I kan også bruge Fælles Forandrings nip nap med spændende spørgsmål om bæredygtighed i efterskolelivet.

Ekspertbesøg

Der er rigtig mange spændende mennesker, som gerne vil besøge efterskoler og dele deres viden med elever. Det kan både være forskere, unge rollemodeller, forældre med spændende jobs eller måske nogen fra jeres lokalområde. I kan lave et aftenarrangement med et oplæg med personen, interviewe personen eller I kan gribe spørgsmål fra de deltagende eleverne.

Det bæredygtige monopol

...kan være en sjov og lærerig måde at blive klogere på de mange dilemmaer, der er i det gode bæredygtige liv. I kan som udvalgt samle dilemmaer i en kasse en uge op til, og så kan I sammen sætte et spændende monopol, som skal besvare dem, mens resten af eleverne ser på. I kan få en ekstern ekspert i panelet, men det kunne også være spændende at tale affaldssortering med pedellen, forstanderen og to elever i panelet.

Idéer til bæredygtige tiltag

Dyrk og styrk biodiversitet

Få eleverne tættere på naturen, så passer de automatisk bedre på natur og ressourcer. Mange efterskoler ligger i naturskønne områder, og det er oplagt at få eleverne med ud i naturen og sammen gøre jeres efterskole mere biodiversitetsvenlig.

Tre elever fra Thorsgaard Efterskole (21/22) har samlet 23 skarpe idéer til aktiviteter, som kan gøre både elever, ansatte og skolerne grønnere. Det kan være aktiviteter som at bygge et kvashegn eller ideer til at inddrage naturen i boglige fag. Se mere på side 20, læs debatindlægget eller hent pdf'en "Biodiversitet på din efterskole".

Bæredygtig kost

Der er mange måder at arbejde med mere bæredygtig kost på jeres efterskole. Fælles for dem alle er, at det er et område, hvor I kan skabe store forandringer i skolens aftryk, og hvor eleverne kan blive bæredygtig dannet. I kan starte med at samle elevers bæredygtige livretter og give dem til køkkenet. I kan også veje, hvor meget mad I har tilbage efter hvert måltid, og se om I sammen kan bringe mængden ned. Ideerne er mange, og det er en god idé at snakke med køkkenet om, hvad de allerede gør.

Forbrug og energi

Der sker højst sandsynligt mange grønne tiltag på jeres skole allerede. Start derfor dialogen om bæredygtige tiltag, overvejelser og næste skridt med de praktisk ansatte. Måske kan rengøringsmidlerne blive grønnere, måske vil pedellen have jeres gode råd til, hvordan affaldssorteringen kan fungere for elever, og måske vil forstanderen have input til, hvordan I kan rejse mere bæredygtigt i fremtiden.

Det kan være svært at vide, hvor man skal starte, eller hvad man kan måle og veje på. Til det har Højskolerne lavet et "CO₂-beregningværktøj" og undervisningsmateriale, som er værd at besøge og arbejde med.

Værktøjet er udviklet til at blive brugt af elever.

**Scan og hent Højskolernes
CO₂-beregningværktøj**

Idéer til kreative aktiviteter

Tøj-forandring

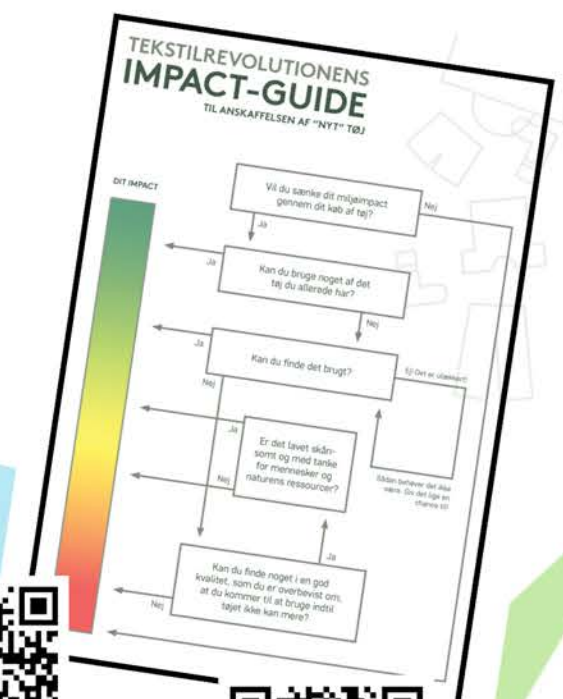
Sammen med Tekstilrevolutionen har Fælles Forandring lavet en guide til, hvordan I kan afholde byttemarked, reparationscafe eller modeshows. Scan QR-koden og hent guiden til tre aktiviteter, som kan holde tøjet i live.

Alle aktiviteter kræver at deltagerne medbringer et stykke tøj, som de vil donere, sy om eller reparere. Aktiviteterne kræver lidt forberedelse og egner sig alle til eftermiddags- eller aften aktiviteter. Indret lokalet med borde, hvor eleverne kan finde sygrej, ekstra stof, knapper og værktøj.

Hvis I samtidig vil oplyse om tøj, genbrug og forbrug kan I scanne og printe Tekstilrevolutionens seje interaktive plakat "Impact-guide"

Hent guide til
Tøj-forandring

Scan og print
Tekstilrevolutionens
"Impact-guide"

Skralde- og pantsortering

Som bæredygtigt udvalg er det oplagt at se på jeres skraldesortering. Hvordan sorterer I, og er der noget, I kan blive endnu bedre til?

Det er altid en god idé at gøre arbejdet med skraldesortering lidt humoristisk - så overvej, hvordan I kan nudge de andre til at ramme i de rigtige spande?

En konkret idé kan være at redde panten fra skrald og lade panten gå til et meningsfuldt formål, som I selv bestemmer. Måske Røde Kors eller den næste elevfest?

Dansk Retursystem stiller gerne gratis pantkasser til rådighed for jer.

Fra aftryk til udtryk

Det kan være rart, lettende og lærerigt at få mulighed for at udtrykke, hvordan man tænker om klimaforandringer eller en bæredygtig verden. Hold en cafe, hvor I tager udgangspunkt i jeres eget aftryk eller drømme for fremtiden og former det til et personligt udtryk. Det kan være en workshop med produktion af digte, sange eller taler - eller det kan være, at I skaber rammerne til at skabe kunst, ler eller malerier. I kender jeres skole og jeres elever bedst.

Scan og besøg "Gro selv",
som har samlet
flere kreative idéer

"Før jeg startede på efterskolen, var bæredygtighed noget med at pege fingre ad andre. Nu tænker jeg mere over, hvad jeg faktisk selv kan gøre. Og det er fedt at føle, jeg kan være en del af løsningen. Vi har lavet netmediet baulandet.dk, som handler om, hvordan man kan gøre sin efterskole mere bæredygtig.

Tjek den ud – og vær med!"

Pelle Ilsøe, Baunehøj Efterskole 22/23

Grib en idé fra
baulandet.dk

3. Arrangementshjulet

- design et fedt event!

Arrangementshjulet kan hjælpe jer med at gøre jeres event eller arrangement en tand mere gennemtænkt og lidt federe for jer, der afvikler og dem, der deltager. Hvis I eksempelvis gør noget ekstra ud af, hvad forældrene skal have med sig hjem efter et Åbent Hus-arrangement, eller I bruger den faste morgensamling til at skabe en helt særlig stemning, som teaser til næste uges tøjbyttemarked, vil I helt sikkert få mere ud af jeres store arbejde i udvalget, når arrangementet løber af stablen!

Sådan bruger du arbejdsarket 'Arrangementshjulet':

Print arket i A3. Arrangementshjulet er tænkt som en udvidet tjekliste, når I planlægger et arrangement. Det kan med fordel bruges sammen med Projektpilen (side 9). I kan bruge Arrangementshjulet i den indledende fase af planlægningen, hvor I måske stadig brainstormer på, hvad arrangementet skal indeholde. I kan også bruge det, når I er ved at være færdige og vil tjekke, om I har tænkt over alle dele af arrangementet, og måske fortsat har mulighed for at skrue på nogle elementer og gøre det endnu federe. Tal alle overskrifter og underspørgsmål igennem og uddyb gerne nogle firkanter mere detaljeret end andre. Sørg, som altid, for at sætte navne på de ting I vedtager skal gøres. Vær særligt opmærksom på opgaver som evt. skal koordineres med nogen uden for udvalget eller uden for skolen - her er det ekstra vigtigt at være i god tid.

Tre tips

- Fokusér på de dele af hjulet, der er relevante for jeres arrangement
- Få datoer og invitationer planlagt i god tid
- Fordel roller i både forberedelse og afvikling af arrangementet

Inspiration

Se eksempel på side 17, hvor hjulet er udfyldt med aktiviteten "Sy og reparere".

ARRANGEMENTSHJULET

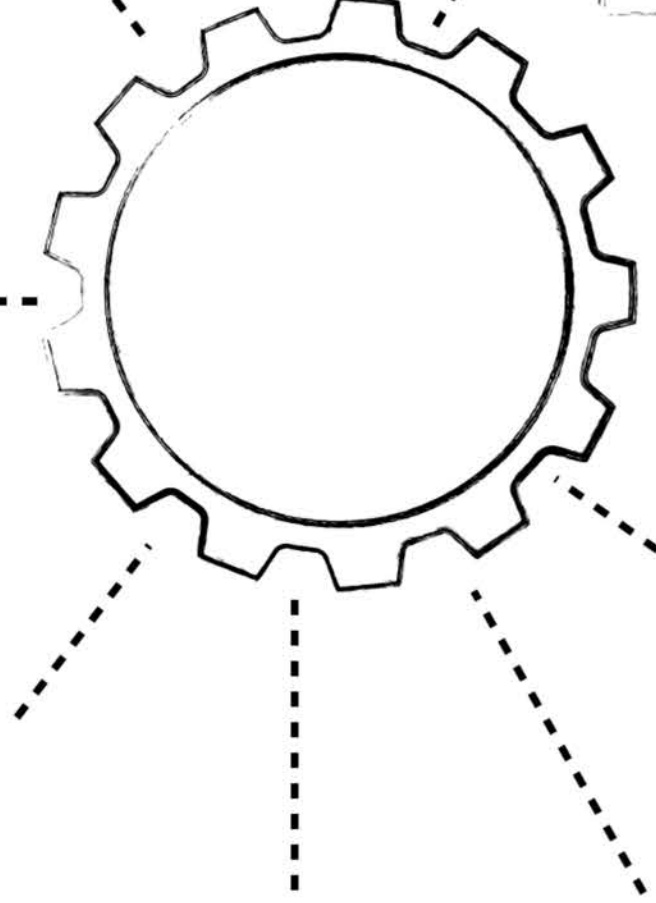
- DESIGN ET FEDT EVENT!

1. STED OG TID
...hvor og hvornår afholdes det?

8. OPSAMLING – ARRANGØRER
...hvad har I lært og hvad kan I bruge det til?

2. INVITATION
...hvem skal med og hvordan skal de inviteres?

7. DÆKNING
...skal der tages billeder og film og hvor skal det deles?

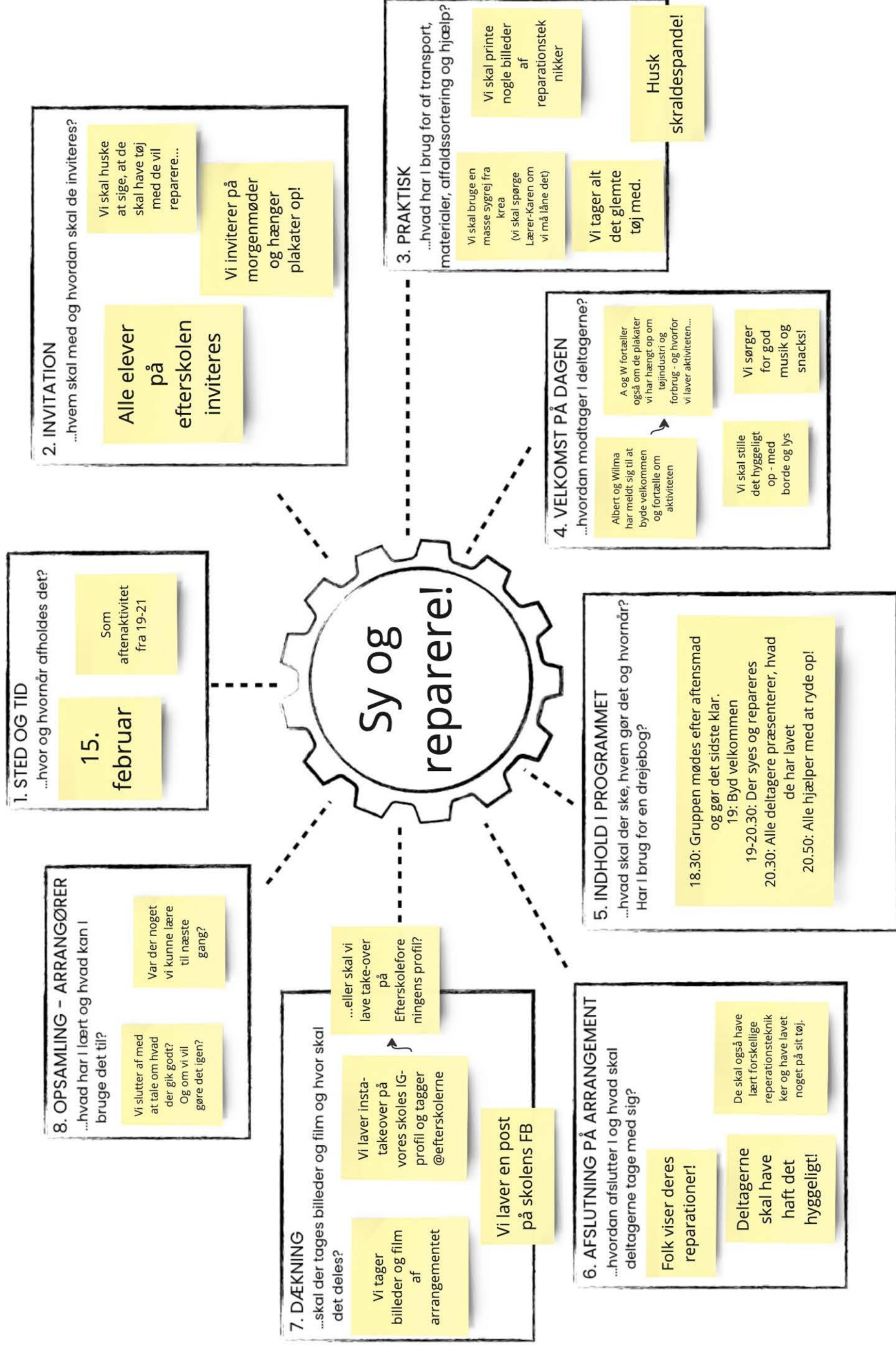
3. PRAKTISK
...hvad har I brug for af transport, materialer, affaldssortering og hjælp?

4. VELKOMST PÅ DAGEN
...hvordan modtager I deltagerne?

5. INDHOLD I PROGRAMMET
...hvad skal der ske, hvem gør det og hvornår?
Har I brug for en drejebog?

6. AFSLUTNING PÅ ARRANGEMENT
...hvordan afslutter I og hvad skal deltagerne tage med sig?

- DESIGN ET FEDT EVENT!

4. Talen

- alle kan blive gode talere!

At give sig i kast med talens kunst kan være svært, men også helt vildt givende! Mange seje efterskoleelever har taget kampen op med nervøsiteten og holdt nogle rørende og inspirerende taler om en mere bæredygtig og retfærdig verden. De fleste efterskoler har oplagte hverdagsscener og arrangementer, hvor gode taler kan blive hørt. Dette ark kan også sagtens bruges i danskundervisningen til både at analysere andre taler og skrive og udføre sine egne eller til din mors 50 års fødselsdag.

Arket kan bruges til at forme og opbygge en tale og bidrage til refleksioner om tid, sted samt styrker og svagheder. Rækkefølgen på, hvordan arket bruges, afhænger af, om du vil holde en tale fordi, at du har noget på hjerte - eller om du ved, at der er et arrangement på vej, som du gerne vil holde en tale til.

Sådan bruger du arket 'Talen':

Print arket i A3 og giv hver elev et ark. Start med at brainstorme på, hvad jeres taler skal handle om. Når emnet er valgt, udfyldes de forskellige elementer. Arket kan ligeledes hjælpe eleverne til at kvalificere hinandens taler. Husk at give plads til, at gode taler både kan skrives på en serviet og i et Word-dokument - dette ark er bare starten!

Tre tips

- Tjek talerskolen Røsts hjemmeside ud for tips til taler, og se det store talearkiv!
- Se en rigtig god tale sammen. Hvad rører jer? Hvad virker?
- Øv jeres taler sammen. Print dem ud, læs højt, giv hinanden feedback!

Inspiration

Scan og se eleverne, Frida og Aksels tale.

TALEN

- KOM UD MED DIT BUDSKAB

MIN TALE....

JEG MENER AT...

FORDI...

FORDI...

SÅ ALTSÅ...

MINE STYRKER OG
SVAGHEDER SOM TALER

Hvilket budskab ville
du dele, hvis hele din
efterskole lyttede?

FORSLAG TIL STEDER OG
TIDSPUNKTER AT HOLDE TALEN

"Gør jeres efterskole til et biodiversitet åndehul, som er rart at opholde sig i både for elever, ansatte og dyr.

Vi har samlet 23 meningsfulde aktiviteter, som er lige til at gribe og sætte i gang på din efterskole – og så har vi skrevet et debatindlæg om hvorfor!"

Katrine Julsgaard, Frida Holck og Tanne Knæhus,
elever på Thorsgaard Efterskole 21/22

Scan og hent pdf'en
"Biodiversitet på din efterskole"

5. Megafonen

- spred ordet

Megafonen kan både bruges i undervisning og i forbindelse med et arrangement på eller uden for skolen. Det kan også være et selvstændigt projekt i det grønne udvalg, hvor formidling er i fokus - fx et debatindlæg eller en kampagne på sociale medier. Arket hjælper jer igennem vigtige faser og overvejelser, når grønne initiativer skal deles med andre og skabe ringe i vandet!

Sådan bruger du arket 'Megafonen'

- Print arket i A3
- Start med spørgsmålene i venstre side
- Udfyld den tegnede I-pad og sæt gerne navne på hvem, der gør hvad.
- Overvej om I skal inddrage andre - har I eksempelvis en elev, som er god til at tage billeder?
- Tænk over hvor jeres historie eller budskab skal deles, og sørg for at nogen får det ud at leve!

Tre tips

- Lav Megafon-par - fx én der interviewer og én der filmer/tager billeder
- Lav historier med det praktiske personale - køkkenet og pedellerne er tit geniale cases!
- Del det I laver med Efterskoleforeningen ved at sende det på mail eller @efterskolerne i opslag

Inspiration

Scan og læs 3 elevs debatindlæg.
Casen er uddybet på side 20.

MEGAFONEN

- SPRED ORDET!

1. DET VIL VI DÆKKE
...aktivitet, tid og sted

2. HER SKAL DET DELES

...lokalpresse, facebook, forældremail andet?

3. DETTE MEDIE VIL VI BRUGE

...artikel, post, billede eller film

LAV SKITSEN TIL JERES POST ELLER ARTIKEL

→ JERES BUDSKAB TIL MODTAGEREN

→ BESKRIV BILLEDE, LYD ELLER VIDEO

→ ØNSKER TIL KILDER OG PERSONER

→ BRUGBART CITAT

Grib Fælles Forandrings materialer

Interaktive podcasts til efterskoler

"Bæredygtig podcastvandring" og "Gåtur med verdensmålene", er to interaktive podcasts, som kan lyttes af alle, men som er ideel til at igangsætte efterskoleelevers arbejde med bæredygtighed på skolen.

Podcastens vært inviterer lytteren med på en gåtur, og til undervejs at sætte podcasten på pause og tale om, hvordan forandring kan se ud. Lytteren bliver klogere på, hvordan både grønne livretter, naturkærlighed og samarbejde spiller en vigtig rolle, hvis vi sammen skal nå verdensmålene. Der er udarbejdet en vejledning og printklare QR-koder til lærer og elever, så I let kan inddrage det i undervisningen og komme på tur.

Scan og lyt podcasten
"Bæredygtig podcastvandring"

Scan og find podcasts
og materialer

Scan og print
Fælles Forandrings
nip napper

Dialogskabende nip napper

Fælles Forandring har lavet en sjov og lærerig nip napper, som kan fungere som dialogværktøj og ramme for spændende samtaler mellem jeres elever. Alle spørgsmål inviterer eleverne til at tale om en god bæredygtig efterskole, fremtid og verden. Nip napperen er oplagt som supplement til en aktivitet eller til at opstarte et forløb med fokus på bæredygtighed.

Skralde-forandring

Fælles Forandring har i samarbejde med Skraldejagt lavet et interaktivt skraldeindsamlingspil. Spillet gør skraldeindsamling omkring skolen sjovt og lærerigt. I skal afsætte et par timer til aktiviteten, samle hele skolen, indsamle skrald, og slutte spillet af med at lave skraldekunst. I kan finde både vejledning, printbar QR-kode og selve spillet i QR-koden til højre.

Scan og spil
Skralde-forandring

Hvad så herfra?

Ræk ud!

I kølvandet af Fælles Forandring er Efterskolernes Bæredygtighedsnetværk opstået – og det er netop tænkt til en lærer som dig! Netværket tager form gennem aktiviteter og forskellige måder at dele viden og idéer om grønnere efterskoler.

Du kan læse mere om netværket og aktiviteter samt hente inspiration her efterskolerne.dk/netvaerk.

Alle efterskoler er forskellige og går formentlig forskelligt til den bæredygtige dagsorden. Flere efterskoler har gode erfaringer med fælles projekter eller arrangementer, hvor elever og/eller personale mødes på tværs af skoler. Måske kan et besøg på naboefterskolen give nye perspektiver og inspiration til jer?

Ring i vandet

Håbet er, at grønne initiativer på efterskolerne starter ringe i vandet – både for jeres elever og jer som skole. Så hvis I går med gode ideer, laver fede arrangementer eller blander jer i den offentlige debat, så del det endelig på sociale medier, med naboefterskolen og i lokalsamfundet!

Vigtigt er det, at eleverne får gode erfaringer med at handle på den bæredygtige dagsorden, og at de tager værktøjer med sig videre på ungdomsuddannelser og livet efter efterskolen.

Del gennem @efterskolerne og #fællesforandring

Det primære formål med denne håndbog er netop at klæde en masse unge på til at navigere i en mere bæredygtig verden og til at se efterskolerne som et ideelt bæredygtigt minisamfund. I fællesskab når vi længst, og derfor må I meget gerne dele de aktiviteter og idéer I skaber.

Overvej derfor altid, hvad der er spændende for andre at høre om samt, hvordan I dækker og kommunikerer jeres arbejde. Dette kan gøres ved at bruge arbejdsarket Megafonen eller ved blot at støtte eleverne i at forberede, hvem der dokumenterer, dækker og deler aktiviteter og projekter.

Det er også vigtigt at benytte jer af jeres egne platforme, at poste aktiviteter på facebook og Instagram eller dele jeres indsats i en forældremail.

I må altid gerne kontakte Efterskoleforeningens kommunikationsafdeling, hvis I har en spændende historie I gerne vil have delt. Den korteste vej er at dele det I laver ved at tage @efterskolerne eller bruge #fællesforandring .

Det giver håb og motivation for eleverne, at det, de gør, deles med verden.

God arbejdslyst!

efterskolerne

**TUBØRG
FONDET**

**FÆLLES
FORANDRING**
efterskolerne for verdensmålene

Til egne noter

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Din bæredygtige efterskole

Hvordan er vores skole bæredygtig?

Kan vi invitere lokalområdet til grønne aktiviteter?

Hvordan kunne et nyt naturskønt område se ud?

Hvordan kan vi gøre det lettere at sortere affald?

Hvordan ser vores drømme-køkkenhave ud?

Hvilken undervisning om bæredygtighed virker?

Skal vi have en byttecentral?

Fortæl din bæredygtige livret til køkkenet!

Hvilken medarbejder kan støtte os i en bæredygtig retning?

Skal vi dele grønne drømme med ledelsen?

Skal vi lave et bæredygtigt elevudvalg på vores efterskole?

Kan vi bryde vaner, som sparer energi?

Hvordan passer vi bedst på vores bygninger?

Kan vi kigge på studieturen med en bæredygtigheds-lup?